

УДК 619:636.2

© 2011

*Панікар І. І., кандидат ветеринарних наук
Полтавська державна аграрна академія*

*Яценко І. В., доктор ветеринарних наук
Харківська державна зооветеринарна академія*

ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ В АБОРТОВАНИХ ПЛОДІВ І ТВАРИН ПЕРШИХ ТИЖНІВ ЖИТТЯ ЗА ХЛАМІДІОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Рецензент – кандидат ветеринарних наук О. О. Міланко

У абортіваних та мертвонароджених телят розлади гемодинаміки мають прояв у вигляді анасарки, набряку строми та крововиливів у паренхіматозні органи. У печінці, нирках та міокарді наявні зерниста дистрофія та лімфоцитарні інфільтрати строми. У молодяку хвороба має прояв у вигляді кон'юнктивітів, енцефалітів, катаральних ринотрахеїтів і гастроентеритів, катарально-фібринозної плевропневмонії. Характерними є серозний лімфаденіт, спленіт. Патологічний процес у суглобах телят розвивається у вигляді серозно-фібринозного поліартриту й тендовагініту.

Ключові слова: хламідіоз, велика рогата худоба, патолого-анатомічні зміни, плеврит, поліартрит.

Постановка проблеми. Хламідіоз великої рогатої худоби (ВРХ) – це хронічне захворювання ВРХ усіх вікових груп, що характеризується у корів абортами, народженням мертвого й нежиттєздатного приплоду, у биків – орхітами та баланопоститами, у телят – пневмоентеритами, енцефаломієлітами, артритами. До хламідіозу сприйнятлива велика рогата худоба різних вікових груп: телята, корови, бики-виробники. Джерелом збудника інфекції є хворі та заражені корови і нетелі.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Як відомо із літературних джерел, під час абортів або отелення збудник у значній кількості виділяється з організму у зовнішнє середовище. В інфікованих корів і нетелів хламідії виділяються із родовими секретами, маточним слизом, а також із молозивом і молоком, де збудника виявляли протягом 30 днів із дня абортів [2, 6, 7].

У телят у перші дні життя основним місцем розмноження хламідій є тонкий кишечник, з часом уражається й респіраторний тракт. У таких телят спостерігався профузний пронос, зневоднення, риніт і бронхопневмонія. Загибель телят настає внаслідок зневоднення й інтоксикації організму [1].

Мета і завдання досліджень. За результатами проведених патоморфологічних і гістологічних досліджень (із використанням відповідних методик) встановити наявність патологічних змін в органах тварин, хворих на хламідіоз.

Матеріали і методи досліджень. Патолого-анатомічний розтин трупів тварин проводили методом повної евісцерції [5]. Для гістологічних досліджень шматочки органів фіксували в 10 %-му нейтральному розчині формаліну, зневоднювали в спиртах зростаючої концентрації й через хлороформ заливали в парафін. Одержані препарати фарбували гематоксиліном Караці та еозином [3] і вивчали під мікроскопом Біолам Р-15 при збільшеннях 150–600 х. Опис патологічних змін на мікроскопічному рівні проводили згідно з міжнародною гістологічною номенклатурою [4].

Результати досліджень. У стаціонарно неблагополучних господарствах яскраво виражені клінічні ознаки хламідіозу спостерігаються, головним чином, у новонароджених тварин і тварин у перші дні й тижні життя. В абортіваних і мертвонароджених телят розвивається анасарка, численні крововиливи на слизових та серозних оболонках, гострий катаральний гастроентероколіт. Печінка значно збільшена, повнокровна, нерівномірного (від сіро-глинистого до темно-червоного) забарвлення. Гістологічно виявлено кровонаповнення судин, набряк простору Діссе, зернисту дистрофію та мікронекрози гепатоцитів. У міокарді найбільш характерними є зерниста дистрофія міокардіоцитів, помірний набряк та повнокрів'я судин, діapedезні крововиливи й скупчення лімфоїдно-макрофагальних клітин в інтерстиції органа. Легені – з явищами застійного повнокрів'я та набряку. В нирках – помірно виражений серозний гломеруліт і зерниста дистрофія епітелію звивистих каналців, гіперемія. У паренхімі та інтерстиції нирок – вогнищеві скупчення лімфоїдно-макрофагальних клітин. У лімфовузлах – гіперплазія лімфоїдної тканини,

повнокрів'я судин, діapedезні крововиливи.

У молодняку хвороба має прояв у вигляді пневмоентеритів, артритів, кон'юнктивітів та енцефалітів. Досить широкого розповсюдження набули гастроентерити телят. Окрім того зареєстровано катарально-гнійне запалення слизової оболонки дихальних шляхів, лобулярну бронхопневмонію, фібринозний плеврит, ішемічні інфаркти нирок, дрібні геморагії в серцевій сорочці та трьохстулковому клапані, крововиливи в печінці, переповнення жовчного міхура жовчу, катаральне (а інколи – катарально-геморагічне) запалення кишечника. Характерними є серозний або серозно-геморагічний лімфаденіт, збільшення селезінки, гіперемія судин мозкових оболонок, крововиливи на ендокарді та нирках.

Патологічний процес у суглобах телят може розвиватися як у період внутрішньоутробного розвитку, так і в постнатальний період. При цьому спостерігаються зміни, характерні для серозно-

фібринозного або серозно-геморагічного поліартриту і тендовагініту. Частіше відбувається ураження зап'ястних і скакальних суглобів.

Висновки:

1. В абортіваних і мертвонароджених телят розлади гемодинаміки мають прояв у вигляді анасарки, набряку строми та крововиливів у паренхіматозні органи. Крім того у печінці, нирках і міокарді виразними є зерниста дистрофія та лімфоцитарні інфільтрати строми.

2. У молодняку хвороба має прояв у вигляді кон'юнктивітів, енцефалітів, катаральних ринотрахеїтів і гастроентеритів, а також катарально-фібринозної плевропневмонії. Характерними є серозний лімфаденіт, спленіт.

3. Патологічний процес у суглобах телят розвивається як у період внутрішньоутробного розвитку, так і в постнатальний період у вигляді серозно-фібринозного або серозно-геморагічного поліартриту й тендовагініту.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Авзалов Ф. З. Патоморфологія гастроентерита телят хламидийної етіології / Ф. З. Авзалов // Особенности возникновения и проявления заразных болезней в условиях промышленной технологии: сб. науч.- произ. конф. – Казань, 1990. – С. 3.
2. Акулова Т. А. Хламідіоз великої рогатої худоби (серологічний моніторинг, виділення, ідентифікація і вивчення біологічних властивостей збудника) / Т. А. Акулова // автореф. дис. ... канд. вет. наук: спец. 16.00.03 / Одеса. – 2005. – 19 с.
3. Горальський Л. П. Основи гістологічної техніки і морфофункціональні методи дослідження у нормі та при патології / Л. П. Горальський, В. Т. Хомич, О. І. Кононський. – Житомир: Видво Житомир. ДАЕУ, 2005. – 284 с.
4. Дудок В., Іванова-Согомонян А., Луцук О. [та ін.]. Міжнародна гістологічна номенклатура (українсько-англійсько-латинський словник термінів з цитології, гістології та мікроанатомії) // Українсько-англійсько-латинський словник термінів з цитології, гістології та мікроанатомії. –

Львів, 2001. – 282 с.

5. Зон Г. А. Патологоанатомічний розтин тварин / Навч. посіб. / Г. А. Зон, М. В. Скрипка, Л. Б. Іванівська. – Донецьк, 2009. – 190 с.
6. Smith P. C. Pathogenicity of a strain of *Chlamydia psittaci* of bovine intestinal origin of neonatal calves / P. C. Smith, R. C. Cutlip, L. A. Page // American Journal of Veterinary Research. – 1973, 34. – №5. – P. 615–618.
7. Storz J. Advances in detection and differentiation of chlamydiae from animals / J. Storz, A. Baghian, K. Kousoulas // In: Chlamydial Infections, Proceedings of the Eighth International Symposium on Human Chlamydial Infections, Orfila J. al. ed. – 1994.
8. Wehr I. Untersuchungen zur Bedeutung der Chlamydien bei infectiosen Keratokonjunktivitis des Rindes / I. Wehr // Wissenschaftliche Zeitschrift. – Duhon D., Cardelli J. The regulation of phagosome maturation in *Dictyostelium*. J. Muscle Res Cell Motil. – 2002. – 23 p.